

Remissvar avseende betänkandet Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41)

Sammanfattning

I slutbetänkandet Styrkraft för lyckad integration (SOU 2024:41) lämnas ett antal förslag på hur integrationspolitikens mål ska få större genomslag i den offentliga verksamheten. Det inkluderar bland annat förslag om en styrmodell och resultatindikatorer som kan användas för att följa upp om det riksdagsbundna målet och förslag om hur regelverket för ersättningarna till nyanlända som deltar i etableringsprogrammet bör förändras.

Delegationen för migrationsstudier (Delmi) delar utredningens övergripande ställningstagande om att det behövs en tydligare myndighetsstyrning och en mer samordnad och strukturerad uppföljning av integrationspolitikens mål. Delmi har inga synpunkter på förslaget om inrättande av ett nationellt integrationsråd men avstyrker förslaget om att det ska inrättas inom Arbetsförmedlingen. Vidare ser Delmi positivt på utredningens förslag om den höjda nivån på etableringsersättningen för nyanlända som deltar i etableringsprogrammet och på förslaget om utökade möjligheter för nyanlända att arbeta parallellt med att delta i etableringsinsatser. Därtill lämnar Delmi i det följande synpunkter på vissa av förslagen.

En tydligare myndighetsstyrning – styrning mot ett jämlikt utfall

Som utredningen belyser har styrningen, samordningen och uppföljningen av integrationspolitiken stora brister idag, vilket medfört att det i vissa fall saknas kunskap om vilka insatser och åtgärder som behöver vidtas för att förbättra integrationsprocesserna. Delmi är därför positiv till utredningens

förslag om att ett integrationsperspektiv bör integreras i berörda myndigheters ordinarie verksamheter. Här vill Delmi framhålla att det finns viktiga lärdomar som kan dras från regeringens arbete med jämställdhet som ligger i framkant, där det finns ett tydligt politiskt mål i Sverige och där jämställdhetsintegrering utgör den huvudsakliga strategin för att uppnå de jämställdhetspolitiska delmålen. Inom ramen för regeringens jämställdhetsarbete betonas det att jämställdhet skapas och upprätthålls där vi fattar beslut, fördelar resurser och skapar normer, samt att jämställdhet behöver ske i det dagliga, i ordinarie styr- och ledningssystem (se till exempel Jämställdhetsmyndighetens hemsida). Det handlar om att göra det tydligt vad som påverkar de olika gruppernas livsvillkor inom olika områden i samhället och att granska hur verksamhetens resursfördelning påverkar de olika grupperna. Det sistnämnda kan exempelvis genomföras med hjälp av jämställdhetsbudgetering som är ett strategiskt verktyg där jämställdhet integreras i hela processen för hur pengar planeras, följs upp och fördelas inom en verksamhet. Ett exempel på att regeringens styrning mot ökad jämställdhet bidragit till ett mer jämställt samhälle kan delvis härledas till de resultat som redovisas i Albrights rapport för september 2024. Enligt rapporten uppnår Sverige för första gången jämställda storbolagsstyrelser (med cirka 40 och 60 procent kvinnor respektive män), mycket tack vare att jämställdhetsarbetet drivs av måsten och press samt att frågan om kvotering diskuteras intensivt. Detta kan jämföras med det otydliga och förhållandevis svaga arbete som drivs inom integrationsområdet. I rapporten beskrivs att andelen icke-vita i bolagsstyrelser hamnar som förra året på låga 3 procent, och att det inte finns någon som helst utveckling när det gäller etnicitet.

I betänkandet Minska gapet - åtgärder för jämställda livsinkomster (SOU 2022:4) betonas vikten av att styra mot ett jämställt utfall. Det gäller även styrningen av integrationspolitiken. Om den nuvarande myndighetsstyrningen inom integrationspolitiken är såsom utredningen belyser – otydlig, inte verksamhetsanpassad eller resultatriktad och med en bristfällig uppföljning – är det kanske inte heller helt överraskande att vi ser ett så pass ojämlikt utfall när det gäller etnicitet. I Delmis avhandlingsnytt 2023:10 Hinder och möjligheter för etablering på den svenska arbetsmarknaden beskrivs bland annat att underutnyttjad utbildning, diskriminering och introduktionsprogrammets utformning påverkar nyanländas förutsättningar för integration. Såsom utredningen betonar är integrationsområdet tvärsektorielt vars frågor således skär tvärs över olika politikområden, myndighets- och huvudmannagränser. Vidare sätter

integrationspolitikens övergripande mål om samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla fokus på likabehandling och jämställdhet. Det innebär i sin tur att integrationspolitikens koppling till andra tvärsektoriella politikområden som jämställdhetspolitiken och politiken mot diskriminering bör förstärkas, i syfte att undvika stuprörstänk.

Inrättande av ett nationellt integrationsråd

Delmi instämmer i utredningens bedömning om att en framgångsrik integrationspolitik med ändamålsenliga insatser och åtgärder behöver byggas på solida och evidensbaserade kunskapsunderlag och inte på allmänna föreställningar om tillståndet för integrationen av utlandsfödda. För att kunna bidra till integrationspolitikens mål om jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor behövs fler djuplodande analyser göras kontinuerligt, vilket bland annat förutsätter en samkörning av data från flera olika källor. Delmi vill vidare framhålla att det är viktigt att ett nationellt integrationsråd, med utgångspunkt i det nationella målet för integrationspolitik som riksdagen har beslutat, genomför *oberoende* granskningar, analyser och uppföljningar av politikens resultat. Som utredningen beskriver på sidan 182 är flera organisatoriska lösningar möjliga. I sammanhanget är det också angeläget att beakta de förslag som kommer lämnas av Fi 2023:08 Utredningen om en översyn av mindre myndigheters uppgifter och organisering, med Tilläggsdirektiv 2024:23 rörande analys- och utvärderingsmyndigheter. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande den 31 januari 2025. Utan att förekomma den utredningens kommande förslag, skulle en möjlig organisatorisk lösning för ett nationellt integrationsråd kunna vara att inrätta ett råd som organisatoriskt liknar Finanspolitiska rådets, där resurser för administration och ekonomihantering delas med Konjunkturinstitutet i syfte att öka effektivitet hos båda myndigheterna (se Finanspolitiska rådets årsredovisning för 2023). Det finns fler exempel på myndigheter som delar på diverse fasta kostnader för till exempel administration, it och ekonomihantering (Skatteverket är till exempel en värdmyndighet för Valmyndigheten). Givet Delmis uppdrag på migrationsområdet, där fokus ligger på att både framåtsyftande ta fram och analysera forskning på migrations- och integrationsområdet och utvärdera den förda politiken, kan det också övervägas om ett integrationspolitiskt råd i enlighet med utredningens förslag kan kombineras med Delmis verksamhet.

Oaktat val av form och organisation i övrigt, avstryker Delmi att ett nationellt integrationsråd ska inrättas inom Arbetsförmedlingen, eftersom integrationsrådets oberoende ställning i en sådan lösning inte kan garanteras. Avslutningsvis vill vi poängtera att rådets oberoende är av hög vikt för att säkerställa att de granskningar, analyser och utvärderingar som produceras är tillförlitliga och trovärdiga.

Detta remissvar har beslutats av ordförande Joakim Palme och föredragits av utredningssekreterarna Maria Cheung och Pinar Aslan Akay.

Joakim Palme

Maria Cheung
Pinar Aslan Akay